

Les mancomunitats de municipis, eix de vertebració territorial

Són molt útils perquè pobles pròxims comparteixin equipaments i, per tant, despeses i ingressos. Això hi facilita una economia d'escala que fomenta l'estalvi.

Text > **JORDI TURON SERRA**, vicesecretari de la Diputació de Girona

Catalunya es vertebrada administrativament en diversos nivells, tots integrats en l'estructura de l'Estat. L'ens principal és la Generalitat de Catalunya (en els seus orígens, Diputació del General), que té competències delegades del Govern central sobre el conjunt del Principat. Per sota, com a entitats de màxim rang n'hi ha d'altres també de caràcter supramunicipal. Les més importants són, sens dubte, les diputacions provincials (de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona), que actuen sobre totes les comarques de la seva demarcació i administren un pressupost que es podria qualificar de generós. De fet, i més enllà de debats ideològics, històricament les diputacions han tingut un paper destacat a Catalunya, com ho prova el fet que van ser les impulsores de la Mancomunitat de Catalunya, la institució pública més important del país entre 1914 i 1925, i la primera que va exercir política activa sobre tot el territori català des de l'entrada en vigor, el 1716, del borbònic Decret de Nova Planta.

Per sota de les diputacions hi ha els consells comarcals i, a l'àrea metropolitana de Barcelona, la Mancomunitat de Municipis de Barcelona. Els consells comarcals no disposen de grans competències, i encara menys

de recursos. El seu paper és vertebrar serveis intermunicipals dins de l'àmbit d'una mateixa comarca. L'administració més pròxima al ciutadà són els ajuntaments, que en comptades parts de Catalunya encara tenen una sotsdivisió: les entitats municipals descen-

tralizades (EMD). Les EMD són una extensió de les polítiques municipals a viles amb nuclis de població concentrats a diversos punts i separats per una certa distància. A ciutats amb més població, les EMD acaben sent les regidories de districte.

>> Santuari de la Mare de Déu de Rocacorba, a la Vall de Llémena. (Foto: MANCOMUNITAT DE LA VALL DE LLÉMENA)

Enmig d'aquesta teranyina administrativa on molts ciutadans es perden, encara hi ha una opció més: les mancomunitats de municipis. En el cas de Girona, les mancomunitats són molt útils perquè pobles pròxims comparteixin equipaments i, per tant, despeses i ingressos. Això hi facilita una economia d'escala que fomenta l'estalvi, cosa que hauria de prevaler en la gestió de la cosa pública (per bé que no sempre és així). Mancomunar serveis té, però, una altra vessant: fomenta la interconnexió entre viles que comparteixen problemes comuns (d'infraestructures, de serveis, socials...) i, per tant, contribueix a vertebrar millor el territori.

A diferència d'una altra figura jurídica, el consorci, les mancomunitats només poden estar formades per municipis. No hi tenen cabuda altres administracions públiques ni tampoc ens privats (fet que sí que es produeix en certs consorcis publicoprivats). Les mancomunitats de municipis parteixen d'una idea fonamental, que n'és el motor: les ciutats trien lliurement associar-se per executar de manera comuna obres i serveis que, segons la llei, són competència de cadascun dels municipis individualment. Fruit d'aquest pacte entre municipis es constitueix un ens amb personalitat i capacitat jurídica pròpia, que té uns estatuts específics que el regeixen. Les funcions de secretaria, control i fiscalització interna estan reservades a funcionaris d'un rang més alt en l'escaionament administratiu.

Amb la legislació actual, les diputacions no podrien constituir una mancomunitat com la de 1914, perquè la figura jurídica està restringida als ajuntaments i les diputacions tampoc no en poden formar part.

Les mancomunitats gironines

Actualment, la demarcació de Girona disposa d'un bon nombre de mancomunitats, amb funcions molt específiques que poden no coincidir. Són les que exposen a continuació.

A la Cerdanya hi ha constituïda la Mancomunitat Intermunicipal per a Fins d'Instrucció i Cultura d'Alp, Das, Fontanals de Cerdanya i Urús. Aquests quatre municipis comparteixen polítiques relatives a la instrucció, la cultura i l'educació física de la població dels termes municipals dels ajuntaments

>> Activitat de la Mancomunitat Intermunicipal Voluntària del Servei de Control de Mosquits de la Badia de Roses i del Baix Ter. (Foto: MICHEL MARTÍNEZ)

mancomunats i, més específicament, la tasca de la mancomunitat és participar en la programació de l'ensenyament i cooperar amb l'administració competent en matèria d'educació pel que fa a la creació, la construcció i sosteniment dels centres docents públics, així com intervenir en els òrgans de gestió i vetllar perquè es compleixi la legislació en matèria d'escolaritat obligatòria.

Els serveis es presten físicament des d'Alp, on hi ha un centre d'educació infantil i primària i una llar d'infants. Econòmicament, Alp assumeix el 63,4 % del cost de la mancomunitat; Das i Urús, el 12,6 % respectivament, i Fontanals de Cerdanya, l'11,1 %.

El secretari, interventor i tresorer de l'Ajuntament d'Alp també té aquests càrrecs a la mancomunitat. El funcionari en qüestió explica que l'aprofitament de les economies d'escala i la suma de les aportacions que provenen dels diversos municipis actuen com un element aglutinador de l'educació en les diverses franges d'edat i també del territori, perquè la mainada que viu als diversos pobles es coneix i això en facilita la integració social i educativa.

Al Ripollès, el 1976 va néixer la Mancomunitat de Municipis de la Vall de Camprodon, que integra les viles de Camprodon, Llanars, Molló, Sant Pau de Segúries, Setcases i Vilallonga de Ter. La capitalitat i seu administrativa de l'ens correspon a Camprodon, i l'Ajuntament d'aquesta vila posa al

servei de la mancomunitat la figura ja coneguda del secretari, interventor i tresorer. A diferència del de la Cerdanya, el de la Vall de Camprodon té un extens catàleg de competències que van des del foment i la millora de les comunicacions viàries fins a la pro-

>> Cartell de la Festa Remença, que se celebra cada any a un municipi diferent de la Mancomunitat de la Vall de Llémena, formada pels ajuntaments de Canet d'Adri, Sant Gregori, Sant Aniol de Finestres i Sant Martí de Llémena.

moció turística comarcal, passant per l'ordenació i la planificació urbanística de la Vall, la defensa del medi o la promoció cultural, esportiva i festiva. Actualment, la competència que potencia i desenvolupa amb més intensitat és la promoció econòmica i turística de la Vall.

Entre la Garrotxa i el Gironès hi ha la Mancomunitat de la Vall de Llémèna, que aplega les viles de Sant Gregori, Sant Aniol de Finestres, Canet d'Adri i Sant Martí de Llémèna. Les seves finalitats també són transversals: la promoció econòmica; el turisme; la protecció del medi; la difusió cultural; l'ensenyament; les polítiques d'esports, joventut, serveis socials i seguretat ciutadana, i tot el que fa referència a les comunicacions i telecomunicacions. Es va constituir l'1 de desembre de 2009. La seu social és a l'Ajuntament de Sant Gregori.

El seu objecte competencial i les seves finalitats tenen relació amb els de la Mancomunitat de la Vall de Camprodon, en el sentit que tenen un abast ampli, i l'objectiu és desenvolupar de

forma integral la Vall, que té una identitat i una personalitat pròpies i diferenciades.

A la comarca de la Selva encara funciona la Mancomunitat Intermunicipal Voluntària Verge dels Socors, que quan es va crear tenia com a objectiu principal el manteniment, la conservació i el funcionament del centre d'ensenyament general bàsic Verge dels Socors i de la llar d'infants Patufet. La mancomunitat està formada pels ajuntaments d'Hostalric, Massanes, Sant Feliu de Buixalleu i Fogars de la Selva. El 2013 es va iniciar un procediment de dissolució i liquidació de la mancomunitat que no s'ha tramitat fins al final. La seu social és l'escola d'Hostalric, i la secretaria i la intervenció li correspon a una funcionària de l'Ajuntament d'Hostalric.

Les mancomunitats d'aigua

La demarcació de Girona està entre les més importants de Catalunya pel que fa al desenvolupament de mancomunitats vinculades al cicle integral de l'aigua en alta i sanejament. La Llei

d'aigües i el reglament que la desplega exigeixen que per atorgar concessions per subministrar aigua a un conjunt de poblacions cal que aquestes poblacions estiguin constituïdes en mancomunitats. A Catalunya, és competència de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) proposar la constitució de mancomunitats per gestionar aquest servei. A les comarques de Girona hi ha les mancomunitats d'aigües que exposem a continuació.

A l'Alt Empordà opera la Mancomunitat Intermunicipal d'Aigües de Garriguella, Vilajuïga, Pau, Palau-saverdera, i Pedret i Marzà, que té com a finalitat gestionar el cicle integral de l'aigua i, en concret, el sanejament i el subministrament. També està activa la Mancomunitat de Serveis dels Municipis de Fortià i Riumors, que es va formar el 2001 i que hi gestiona el servei i la xarxa d'aigua potable en alta i baixa, així com la deixalleria comuna a ambdós municipis. El domicili social és a l'Ajuntament de Fortià.

Al Baix Empordà hi ha constituïdes diverses mancomunitats d'aigües. La

>> CEIP Bac de Cerdanya. (Foto: MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL PER A FINS D'INSTRUCCIÓ I CULTURA D'ALP, DAS, FONTANALS DE CERDANYA I URÚS)

Guia Turística i de Serveis de la
Vall de Camprodon

Camprodon
Llanars
Molló
Sant Pau de Segúries
Setcases
Vilallonga de Ter

>> La Mancomunitat de Municipis de la Vall de Camprodon es va crear l'any 1976, i actualment agrupa sis municipis: Sant Pau de Segúries, Camprodon, Llanars, Vilallonga de Ter, Setcases i Molló.

primera és la de Foixà, Parlavà, Rupjà i Ultramort, amb seu a l'Ajuntament de Foixà. La seva tasca és la gestió del servei d'abastament d'aigua potable en alta dels municipis que en són membres.

Des del 1966 existeix la Mancomunitat Intermunicipal d'Aigües i Serveis del Baix Empordà. La seu és al nucli de Monells, i gestiona el servei d'abastament d'aigua potable i la neteja viària dels municipis de Corçà, Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura, i Madremanya.

A la mateixa comarca prestava servei la Mancomunitat Intermunicipal dels Municipis de Palafrugell, Begur, Pals, Regencós i Torrent, originària de 1965, que el 2022 es va dissoldre per donar pas al Consorci d'Aigües Costa Brava Girona, que ha assumit la gestió de l'abastament en alta d'aquests municipis del Baix Empordà, i, en concret, l'estació de tractament d'aigua potable (ETAP) de Torrent, nou pous (Torrent i Gualta) i trenta-set quilòmetres de canonades.

El Consorci d'Aigües Costa Brava Girona també ha absorbit la Manco-

munitat de la Conca de l'Onyar, formada pels pobles de Campllong i Riudellots de la Selva.

En un àmbit més específic, com és el control de mosquits, tasques sanitàries i gestió ambiental, es va crear el 2017 la Mancomunitat Intermunicipal Voluntària del Servei de Control de Mosquits de la Badia de Roses i del Baix Ter, amb seu a Castelló d'Empúries (més concretament, al laboratori del Servei de Control de Mosquits).

Formen part d'aquesta mancomunitat Roses, Castelló d'Empúries, Sant Pere Pescador, l'Armentera, l'Escala, Torroella de Montgrí, Pals, Platja d'Aro, Belcaire, Begur, Cruïlles, Gualta, Palau-sator, Figueres i Peralada.

A Palamós té el domicili social la Mancomunitat de Municipis de Palamós, Calonge i Vall-llobrega, que té per objecte social principal gestionar la piscina pública mancomunada, així com altres serveis complementaris.

Límits normatius

La normativa és molt clara en relació amb les competències que es poden atribuir les mancomunitats de municipis. En cap cas la finalitat d'una mancomunitat pot ser substituir totes les tasques de responsabilitat individual dels municipis associats. Si això es produís, buidarien totalment de competències els municipis, cosa que vulneraria frontalment el principi d'autonomia local.

Per això mateix s'hi aplica l'anomenat «principi d'especialitat», que consisteix a assignar a la mancomunitat unes competències concretes, encara que siguin en un sentit ampli, com passa en el cas de les mancomunitats de les valls de Camprodon i de Llémena.

D'altra banda, les mancomunitats tampoc poden prestar serveis que formin part del pla d'actuació comarcal de les comarques a les quals perta-

nyen, per evitar duplicitats en l'àmbit de l'actuació administrativa.

Pel camí de l'extinció

Els canvis legislatius vinculats a la racionalització i la sostenibilitat de l'Administració local que han entrat en vigor des del 2013 han anat produint la dissolució d'un nombre important de mancomunitats, i han romàs operatives, amb diversos graus d'intensitat, les que relacionem en aquest article. Avui dia, la majoria de les mancomunitats no tenen prou estructura de personal, ni pressupost ni recursos materials per poder gestionar de forma plena i eficient els serveis que tenen assignats.

Amb el pas del temps, la figura de la mancomunitat com a entitat supramunicipal gestora de serveis ha anat quedant obsoleta, i l'ha anada substituint la Diputació de Girona i el seu sector públic institucional, els vuit consells comarcals i altres figures com els consorcis.

Aquest procés de transformació de les mancomunitats es fa especialment palès en tot allò vinculat al servei d'abastament d'aigua potable. El Consorci d'Aigües Costa Brava Girona, que gestiona (entre d'altres) el servei d'aigua potable en alta, ja fa temps que va començar un procés d'absorció de les mancomunitats del sector.

Si no hi ha més canvis, les destinades a persistir a mitjà o llarg termini són les que treballen en els àmbits de les valls, que tenen un abast més ampli i integral i que gestionen un espai que comparteix cada vall com a símbol d'identitat i de pertinença a un espai físic. No obstant això, encara sobreviuen les que gestionen serveis educatius, i una que gestiona un complex esportiu format per una piscina mancomunada i els serveis adjacents, que està en dèficit d'explotació per manca de demanda.

>> Logotip de la Mancomunitat Intermunicipal d'Aigües i Serveis del Baix Empordà.